

Саме тому ми вважаємо, що цей підхід потребує змін, і пропонуємо використувати метод експертних оцінок у дослідженні проблеми взаємодії дитячих садків та родин.

На нашу думку, цей метод може бути використаний у практичній роботі дитячих садків і закладів освіти в процесі моніторингу стану взаємодії дитячих садів і родин у питаннях виховання й освіти дітей дошкільного віку.

Подальша робота має бути спрямована на вивчення рівня ефективності пропонованої методики й експериментальне підтвердження її об'єктивності.

Література

1. Арнаутова Е.П. В гостях у директора: Беседы с руководителем дошкольного образовательного учреждения о сотрудничестве с семьей / Е.П. Арнаутова. – М., 2004. – 173 с.
2. Арнаутова Е.П. Планируем работу ДОУ с семьей / Е.П. Арнаутова // Управление дошкольным образовательным учреждением. – 2002. – № 4. – С. 8–12.
3. Буянов М.И. Ребенок из неблагополучной семьи / М.И. Буянов. – М. : Просвещение, 1998.
4. Васильева А.К. Структура семьи / А.К. Васильева. – М. : Аспект, 2005. – 188 с.
5. Воспитателю о работе с семьей : пособие для воспитателя детского сада / [Л.В. Загик, Т.А. Куликова, Т.А. Маркова и др. ; под ред. Н.Ф. Виноградовой]. – М. : Просвещение, 2002. – 192 с.
6. Евдокимова Е.С. Педагогическая поддержка семьи в воспитании дошкольника / Е.С. Евдокимова. – М. : Сфера, 2008. – 212 с.
7. Ковалев С.В. Психология семейных отношений / С.В. Ковалев. – М. : Педагогика, 1996. – 160 с.
8. Козлова А.В. Работа с семьей: Диагностика, планирование, конспекты лекций, консультации, мониторинг / А.В. Козлова, Р.П. Дешеулина. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 324 с.
9. Куликова Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание : учебник для студ. сред. пед. учеб. заведений / Т.А. Куликова. – 2-е изд. – М. : Академия, 2004. – 361 с.
10. Микляева Н.В. Создание условий эффективного взаимодействия с семьей / Н.В. Микляева. – М. : Айрис-пресс, 2007. – 223 с.
11. Свирская Л. Работа с семьей: необязательные инструкции : метод. пособ. для работников дошкольных образовательных учреждений. – М. : Линка-пресс, 2007. – 195 с.

ПРИХОДЧЕНКО К.І.

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ СЛОВНИКОВОЇ РОБОТИ ЯК ПІДВИЩЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО МОВНОГО РЕСУРСУ ТИХ, ХТО НАВЧАЄ

*Творчі здібності особливо бурхливо розвиваються,
коли інтелектуальні багатства добуваються з власної ініціативи...*

В.О. Сухомлинський

Кожна людина потребує спілкування, яке в основному здійснюється за допомогою слова. Завдяки мові й мовленню зберігаються звичаї народу, його культура. Тому вважаємо за необхідне введення в уроки розвитку мови матеріалу з народознавства, етнопедагогіки, етнофілософії; інтерактивних форм навчання; інноваційних підходів до організації процесу інтелектуального зростання тих, хто навчає, які допоможуть підвищити культуру спілкування як міру розвитку людини, як спосіб її самовираження.

Досвід реалізації цієї концепції дає змогу наблизити рідну мову до дитини, осмислити себе, свої відносини зі світом тощо. Виховання творчих здібностей та культури мислення через рідне слово передбачає виконання таких завдань:

- аргументований добір текстів, за допомогою яких визначається вищий рівень людської сутності – духовна діяльність;
- винайдення лексичних функціональних та орнаментальних моментів культури мислення;
- реставрація цього шару лексики.

Останнє, на наш погляд, є особливо актуальним.

Зазначене питання цікавило багатьох дослідників, зокрема: І.П. Галицьку, С.І. Котляренко, Г.С. Назаренко, Л.Н. Струганець [1–7].

Йдеться про внутрішню форму слова, яка свідчить про розвиток людського мислення. За методики добору текстів ми створюємо думку, що будь-які зміни в мові водночас забезпечують процес її вдосконалення. Ще О.О. Потребня вважав мову не ізольованим феноменом, а проявом культури народу. Саме в мові вчений вбачав механізм, що народжує думку. Думка виявляє себе через мову. У мові закладено творчий потенціал. Тому кожний акт мовлення є творчим процесом, у якому не повторюються вже готові істини, а народжуються нові.

Гармонія знань і вмінь, зміцнення пам'яті, розвиток творчих здібностей – усе це, за висловом В.О. Сухомлинського, складається в голові як нерухомий багаж або живе, перебуває в постійному русі, тобто творчо застосовується. Така позиція значною мірою доводить майже повну аналогію між мовою й мистецтвом, яке здатне зворушити широкі кола суспільної свідомості, передусім дитячої.

Видатний філософ П.О. Флоренський зазначав, що “мова – важлива й монументальна – величезна колыска думки людської, середовища, в якому рухаємося, повітря, яким дихаємо. Відтак, вона ж – таємничість наша, що лопоче тремтливе серце малюка, найінтимніша пісня нашої внутрішності, душа душі в нас...”.

Спираючись на це твердження великого мислителя, нами підібрані завдання таким чином, щоб ті, хто навчає, відчували насолоду, розкривали свої творчі здібності, зайняті вільною, невимушеною діяльністю, що є приємною сама по собі.

“Школа повинна бути не коморою знань, а середовищем думки”, – заповідав В.О. Сухомлинський. Тоді предмет, який викладає вчитель, стає не кінцевою метою його діяльності, а засобом розвитку дитини.

Отже, якщо хочемо брати участь у відродженні людини через рідне слово, то повинні розуміти, що мову необхідно так само, як і доквілля, “екологічно очистити”, надати дітям у врятованому, первісному вигляді.

Тому гуманізація шкільного курсу рідної мови вбачається в системному втіленні через рідне слово повноцінних складових особистості дитини конкретного віку з урахуванням духовного рівня. Адже тільки інтелектуальна людина здатна сприймати, відчувати, мислити, жити, творити, розрізняти рятівне й згубне у своїй творчості взагалі.

Дитина, як стверджував В.О. Сухомлинський, найкраще сприймає, осмислює й запам'ятовує знання тоді, коли вона їх переживає. Без емоційного ставлення до знань, без інтересу, подиву, задоволення, радості, захоплення, упевненості та інших позитивних переживань неможливе успішне навчання. Через те й учитель повинен не байдуже, не формально “подавати матеріал”, а звертатися і до живої думки, і до почуттів учнів.

Зміст уроків з розвитку мови й мовлення повинен орієнтуватися на формування різнобічних інтересів, спрямовуватися на всебічний їх розвиток, відкривати широке коло проблем, показувати різні сторони навколишнього світу.

Також кожна програмна тема повинна супроводжуватися низкою навчальних завдань, що потребують нестандартного рішення, індивідуального підходу, пошукової чи навіть дослідницької роботи.

До речі, ідея введення дослідницького начала в навчальний процес належить ще М. Новікову (1744–1818 рр.), а засновником принципу активного навчання був Д. Дьюї, який розробив концепцію “повного акту мислення”, сутність якого в тому, що ті, хто навчає, мають відчути проблему, сформулювати гіпотезу її подолання. Основою його концепції є власна пізнавальна діяльність, в якій розпізнається структура навчально-дослідницької діяльності, як вища форма прояву її індивідуальності.

Таким чином, у сучасному підручнику з гуманітарних дисциплін вбачаємо такі розвивальні лінії, як: людина ↔ культура ↔ суспільство ↔ природа.

Вони ставлять за мету:

- розкрити розвиток людської цивілізації і її проблеми, місце та значення досвіду людства у Всесвіті, у різних видах людських взаємозв’язків, у сфері матеріальної й духовної культури, у людських стосунках, передбачати знайомство зі способами та технікою виконання конкретного виду діяльності;
- познайомити із суттю творчості;
- показати значення і способи самопізнання, самовиховання та самотворчості;
- виявити рівень творчого розвитку особистості, її нахили та здібності до життєвого самовираження.

Вважаємо за доцільне впровадження цих розвивальних ліній з потенціалом знань, що наростає, за ступенем їх складності.

Завдяки такому підходу до побудови занять з розвитку мови й мовлення прагнемо до підвищення рівня виховання особистості, зростання культури відносин між тими, хто навчає, рівня їх гуманності, сформованості їх ініціативності, стійкого інтересу до народознавчої творчості, національної самобутності, любові до свого народу, творчого ставлення до дійсності, прагнення до життєвої самотворчості. Адже мова є породженням ментальності народу. Вона не готовий витвір, а діяльність багатьох поколінь.

Відомий педагог Дж. Дьюї наголошував, що курс навчання повинен засновуватися на досвіді. Адже навчальний заклад – це соціальне явище. Вона не готує молодь до життя, а сама є активним соціальним життям. Шляхетності почуттів, гуманності у відносинах з людьми, високої моральності повинні вчитися на заняттях з гуманітарних дисциплін. За словами Т. Чумак, нинішнє покоління мусить знайти шляхи переходу від епохи жорстокого націоналізму до епохи духовності, подолати кризу духу як найстрашнішу кризу людства.

У таких умовах найбільш повно реалізується навчання й виховання особистості з максимально можливою індивідуалізацією, саморозвитком та самотворчістю, осмисленням своїх можливостей і життєвих цілей. Для реалізації проблеми піднесення мовного ресурсу тих, хто навчає, пропонуються різні форми роботи, зокрема словникової. Покажемо застосування її в навчально-виховному процесі:

1. Прочитати словникове слово і чітко відтворити вголос знайдений асоціативний образ, подаючи його об’єднаним зі словом, що містить сумнівну орфограму:

- а) зАвод – трубА;
- кОнцерт – нОта;
- кАпуста – зАяць;
- кОрабель – бОцман;
- мАшина – шинА;

б) т		н
р		к <u>О</u> нцерт ко <u>н</u> церт
у		т
б		а
з <u>А</u> вод з вод;		

в) складання паліндромів – слів, що однаково читаються зліва направо і навпаки (приклади: шалаш, зараз, аза, ага).

2. Методика Н.Ж. Гуткіної “Будинок”: замальовується картинка, на якій зображено будинок, складений з елементів прописних букв.

3. Тест суспільної зрілості Керна-Шрасика: змальовування прописних букв (перед тим, як викладач покаже техніку їх написання).

4. Методика “Послідовність-події”: пропонується серія малюнків (3–6), на яких зображені етапи якогось відомого учню діяння. Він повинен вибудувати із цих малюнків правильний ряд та розповісти, як розвивалися події.

5. Методика Б.В. Зейгарка “Інтерпретація прислів’я”: дається прислів’я, наприклад, “Не в свої сани не сідай” і два словосполучення або вирази типу “Не треба братися за справу, якої ти не знаєш” та “Взимку їздять на санчатах, а влітку на підводі”. Дитина, вибираючи одну із фраз, пояснює, чому вона саме так підходить до тлумачення прислів’я.

6. Методика А.Р. Луріна: дитині дається завдання запам’ятати слова за допомогою малюнків: до кожного слова або словосполучення вона сама робить лаконічний малюнок, який потім допоможе їй це слово відтворити, тобто малюнок стає засобом, який допомагає запам’ятовувати слова.

7. Підбір синонімічних груп антонімів: Степові ріки течуть повільно, спокійно, а гірські – швидко, бурхливо, шумно. До ранку листя було прибите пилом, зав’яле, неначе зморене. Дощик пройшов – воно стало блискучим, веселим, зашелестіло на вітрі.

8. Підбір антонімів до різних значень багатогранного слова:

легкий рюкзак – важкий рюкзак, легка задача – складна задача, по легкому морозу – по сильному морозу;

в старому саду – в молодому саду, на старій квартирі – на новій квартирі;
 про свіжий хліб – про черствий хліб, у свіжій сорочці – у брудній сорочці;
глухим голосом – дзвінким голосом, в глухому провулку – у шумному провулку.

9. “Четвертий зайвий”: ті, хто навчає, роздають набір з 11 карток з чотирма словами кожна (або з чотирма зображеннями), одне з яких “зайве”:

- стіл, ліжко, підлога, шафа;
- молоко, чоботи, шнурки, валянки;
- молоток, сокира, пила, гвіздок;
- трамвай, автобус, трактор, тролейбус;
- береза, сосна, дерево, дуб;
- літак, підвода, людина, корабель;
- Василь, Федір, Семен, Іванов;

- сантиметр, метр, кілограм, кілометр;
- токар, учитель, лікар, книга;
- дідусь, батько, мати, бібліотекар.

10. Рівні сприйняття тексту художнього твору, виділені Н.Д. Молдавською:

- 1) фрагментарний – уява розвинена слабо;
- 2) констатувальний – ті, хто навчає, прагнуть якомога детальніше відтворити розгортання події;
- 3) рівень “Героя” – правильно визначаються мотиви, наслідки вчинків персонажів, дається оцінка героям, обґрунтовуються свої думки щодо вчинків;
- 4) рівень “Ідеї” – ті, хто навчає, здатні визначити призначення того чи іншого елемента в тексті, побачити авторську позицію. Їх узагальнення виходять за рамки конкретного образу. Під час самостійного читання та постановки питань до тексту учні цієї групи, які читають, здатні побачити основний конфлікт твору, їх цікавить авторське ставлення до персонажів, вони часто звертають увагу на назву твору, на окремі художні деталі.

11. Робота з осмисленням окремих частин твору, смислу окремого речення, якщо виучуваний твір невеликий за розміром (за Н.С. Рождественським).

12. Розбір логічно завершених частин за трьома рівнями: фактичним, ідейним та рівнем власного ставлення до прочитаного (методика В.В. Горецького, М.Р. Левова, О.В. Сосновської).

13. Організація роботи з осмислення літературного твору за такими алгоритмами:

- I. Підготовка до читання. Вступ до теми.
- II. Первинне цілісне сприйняття тексту.
- III. Перевірка первинного сприйняття.
- IV. Перший рівень аналізу – розуміння фактичного матеріалу
- V. Другий рівень аналізу – розуміння головних думок, почуттів героїв, оцінка вчинків.
- VI. Синтез – цілісне сприйняття найбільш глибокої основи, цілісне осмислення ідейно-образної сторони твору (методика М.С. Васильєва, М.І. Отморкова, Н.Н. Світловської).

14. Система вмій аналізувати твір, розроблена М.П. Воюшиною, Т.Г. Рамзаєвим, включає:

- а) уміння сприймати зображальні засоби мови відповідно до їх функції в художньому творі;
- б) уміння відтворювати в уяві картини життя, створені письменником;
- в) вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розкривати “закон зчеплення” епізодів;
- г) вміння сприймати образ-персонаж відповідно до тексту як один з елементів, який служить поряд з іншими, для розкриття ідеї;
- д) уміння бачити авторську позицію (ставлення, оцінку) в усіх елементах твору;
- е) уміння усвідомлювати ідею твору.

15. Робота над образами в їх взаємодії (методика М.С. Соловейчика):

1) оскільки в дитячій літературі художнім образом, перш за все, є персонаж, то насамперед проводиться робота над характером героя з опорою на сюжет (характер виявляється тільки в дії й не можна відривати аналіз характеру від сюжету). Крім того, героя характеризують його мова та ремарки автора (пояснення щодо зовнішності, особливостей поведінки дійових осіб);

2) розглядаються відносини героїв, оскільки на цьому будується будь-яка дія в епічному творі. При цьому необхідно, щоб діти зрозуміли мотивацію, причини поведінки персонажів;

3) якщо у творі є описи пейзажів або інтер'єру, то розглядається їх роль у тексті;

4) на основі аналізу взаємодії образів виявляється ідея твору. Розуміння ідеї щільно наближає учня до усвідомлення позиції автора-співрозмовника, тому що ідея – це те, що саме хотів сказати автор своїм твором;

5) спочатку розбір – це спілкування з твором і його автором, учень також є співрозмовником, виявляючи особистісне ставлення читача до описаного (змісту) і до того, як це зроблено (форми).

16. Алгоритм роботи над художнім твором (розроблений С.П. Редозубовим):

а) попередня бесіда або розповідь учителя з метою введення учнів не тільки в тему твору, а й у ту епоху, середовище якої зображуються автором;

б) виразне читання твору самим учителем, завдяки якому багато чого в прочитаному стає абсолютно зрозумілим без подальших роз'яснень;

в) робота над зображальними засобами мови художніх творів (у єдності з розкриттям їх змісту);

г) вибіркоче читання уривків твору;

д) наступна робота в класі над виразністю читання твору учнями.

17. Прийом “Поміркуй, як краще висловитися”:

а) учитель називає якості персонажів і просить учнів навести приклади на їх підтвердження;

б) дітям пропонується самостійно назвати властивості характеру героя;

в) порівнюються герої одного або близьких за тематикою творів.

18. Прийоми, розроблені Н.Я. Мещеряковою, які сприяють виявленню авторського ставлення до дійових осіб:

а) учитель сам характеризує ставлення автора до героя, а учні підтверджують це за допомогою тексту;

б) учитель залучає дітей до авторських слів, які опосередковано характеризують героя, так званим “емоційним знаком”, учні “розшифровують” ту чи іншу дію, вираз обличчя, інтонацію героя і на цій основі визначають характер ставлення автора до персонажа;

в) разом з учителем діти проводять “експеримент”, виключають з тексту слова, вирази, які містять авторську оцінку, що допомагає краще усвідомити роль цієї оцінки в характеристиці персонажа;

г) якщо ремарок автора немає, учні складають їх разом з учителем.

19. Повторне перечитування тексту після детального його вивчення з метою ще раз “пережити” твір.

20. Діалог учителів з автором (методика Г.Н. Кудріної, А.А. Мелика-Пашаєва, З.Н. Новлянської).

21. Формування естетично відтворювальної уяви – формування суб'єктивно нового образу, адже об'єктивно він уже створений автором (методика Л.І. Беленької, М.В. Гамезо, О.В. Кубасової, А.В. Петрівського).

22. Прийом словесного малювання при вивченні ліричних творів (методика В.Н. Граблевої), при вивченні сповідань (методика М.П. Воюшиної).

23. Прийом стилістичного експерименту (методика М.П. Воюшиної) – це цілеспрямоване викривлення авторського тексту, яке має на меті дати дітям матеріал для порівняння, залучити до авторського вибору слова (пропуск чи заміна окремих слів, зміна конструкцій речення або поділ тексту на абзаци, що приводить до зміни відтінків смислу твору).

24. Прийом драматизації (методика О.В. Кубасової, Л.Д. Мали, А.С. Козирєвої).

25. Методика М.Р. Львова та Л.Н. Изволенської формування умінь скласти план.

26. Методика З.Д. Кочаровської, В.І. Яковлевої, М.Р. Львова формування вміння “згортати” текст – скорочено його переказувати та “розгортати” – більш детально відтворювати його зміст.

27. Продуктивний переказ (методика Л.Ф. Ні) – переказ із використанням мовних засобів тексту – лексичних, синтаксичних елементів висхідного твору.

28. Творчий переказ (методика М.І. Отморкової, М.Р. Львова) – допомагає учням глибше усвідомити ідею твору, викликавши емоційний відгук шляхом:

– додавання власних суджень з приводу того, що могло передувати тій ситуації, яка зображена в творі;

– придумування розгортання подій, змальованих у творі, далі;

– зміни оповідача (якщо розповідь у творі ведеться від першої особи – переказ зробити від першої і навпаки; розповідь з погляду оповідача, а переказ головного героя або іншого персонажа);

– зміни часу дієслів.

29. Методика вдумливого читання В.І. Яковлевої за алгоритмом:

– запитай про те, чого ти не зрозумів;

– як ти перевіриш, чи зрозумів товариш зміст уривка?

– про яку дійову особу не запитували? Зроби це ти;

– прочитай питання підручника. Якого питання, по-вашому, не дістає?

Поставте його.

30. Синтезована розповідь – виникає внаслідок поєднання знайомих образів та сюжетів із різних творів в один.

31. Гра “Хто я?": усі відповіді дітей записуються на дошці: дівчина, хлопчик, син, донька, учень, учениця, художник, спортсмен, телеглядач, співак, поет тощо. Потім кожен учень самостійно, користуючись записами на дошці, описує себе, намалювавши коло з питанням у центрі, а навколо – промінчики з тими словами, які йому відповідають.

32. Учням пропонується записати своє ім'я стовпчиком посередині аркуша, дібравши слова до кожної букви, яка може стояти в будь-якій його частині. Наприклад:

Розд <u>у</u> мна	<u>м</u> удра
<u>А</u> куратна	<u>а</u> ктивна
Доб <u>р</u> а	житт <u>є</u> радiсна
В <u>в</u> ічлива	ц <u>і</u> леспрямована
Чу <u>й</u> на	вд <u>я</u> чна
<u>К</u> мітлива	
З <u>а</u> взята.	

33. Гра “Який?”. Доречно використовувати при вивченні теми “Прикметник”. Із записаних на дошці позитивних і негативних якостей кожен учень вибирає саме ті, що стосуються його та будуть відповіддю на запитання “Який я?”. Перелік якостей може бути доповнений власними варіантами.

<u>Позитивні:</u>	<u>Негативні:</u>
добрий	злий
чуйний	жадібний
дбайливий	егоїст
товариський	легковажний
щедрий	брехливий
доброзичливий	неслухняний
наполегливий	боягуз
скромний	грубий
ввічливий	безпорадний
відповідальний	байдужий
відвертий	задиракуватий
працьовитий	інертний
старанний	ледачий
простодушний	хитрий
великодушний	упертий
дисциплінований	
вольовий	

34. Учням пропонується самостійно закінчити й записати речення:

Бути гарною людиною – це...

Не можна прожити без...

Головне в житті...

Погано жити без...

Якби я був чарівником ...

Я жалкую, коли ...

Друг – це той...

Якби я мав право...

Якби я став дорослим...

Якби я був на місці своїх батьків...

35. “Кольоровий текст ставлень” – учням пропонуються записані на дошці поняття асоціативно зіставити з кольорами, які демонструються на картці. Кольори можуть повторюватися або не використовуватися, головне – передати свої асоціації.

Поняття:

я
здоров'я
навчання
родина
люди
школа
майбутнє
спорт

Кольори:

червоний
синій
жовтий
коричневий
зелений
сірий
фіолетовий
чорний
оранжевий
білий

36. Застосування методики “Восьмиколірний тест М. Лютера”: передбачається градування кольорів та їх запис, починаючи з найулюбленіших і закінчуючи тими, які не подобаються, з обґрунтуванням своєї думки, якщо учитель запитає.

37. Використання методики на визначення рівня самооцінки Дембо-Рубінштейна: на лавочках сидять люди з протилежними якостями, учням пропонується позначити своє місцезнаходження:

щасливі _____ нещасливі
добрі _____ злі
здорові _____ хворі
сильні _____ слабкі
розумні _____ нерозумні
красиві _____ некрасиві

38. Методика “Діагностика вад особистісного розвитку” (ДВОР): учень дає самооцінку своїм якостям. Учитель допомагає в тому випадку, коли виникли труднощі в називанні якоїсь якості.

39. Методика “Визначення соціометричного статусу учнів у класі”. Учителі пропонують відповісти на запитання:

1. З ким з учнів класу Ви хотіли б сидіти за однією партою?
2. З ким з учнів класу Ви не хотіли б сидіти за однією партою?

40. Анкета “Мій клас”:

1. Як довго Ви навчаєтеся в цьому учнівському колективі?
2. Якщо перейшли з іншої школи, чому були вимушені змінити колектив?
3. Що Вам найбільше подобається у Вашому колективі? Думку подайте в розгорнутому вигляді.

4. Що не подобається? Висловлювання має бути повним, обґрунтованим.

5. Які риси в однокласників Вам імпонують, а у Вас вони відсутні?

6. Як Ви будете працювати над усуненням цього недоліку?

7. Назвіть позитивні вчинки щодо своїх однолітків у класному колективі.

41. Технологія “Керовані фантазії”: задається тема і, включаючи творчу уяву, учасники розвивають її або індивідуально, або групою.

42. Методичний прийом “Коло”: вправа, де кожен має можливість сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання чи висловлюючи свою думку або позицію. Методика корисна для швидкого моніторингу того, як група чи кожен учасник окремо опанували поданий матеріал. Якщо не на всі запитання й не вся група захоче відповідати вголос і відверто, то для таких роздати міні-

анкети. Своєрідним продовженням цієї методики є вправа “Оплески по колу”. Використовується з метою емоційного розвантаження. Коли робота завершена, ведучий або вчитель дякує за роботу спочатку одному з учасників. Той приєднується до оплесків, потім іншого – аплодують разом з викладачем і перший, і другий учасники. І так по черзі все далі і далі. Поки не буде названий останній учень і аплодують абсолютно всі.

43. Вправа “Спасибі за приємне заняття”. Хід гри такий: хтось з учасників стає в центр кола, інший підходить до нього, потискує руку і промовляє: “Спасибі за приємне заняття”. Обидва залишаються в центрі кола, тримаючись за руки. Потім підходить третій учасник, бере за вільну руку або першого або другого, потискує її і теж дякує спільну роботу. Таким чином, група в центрі кола постійно збільшується. Усі тримають один одного за руки. Коли в центр вийде останній учасник, коло змикається. Всі посміхаються один одному.

44. “Сніжки”: кожному члену групи видається картка з проханням занотувати його ідеї або твердження стосовно теми. Ідея викладається чітко, у публіцистичному стилі. Після закінчення роботи формуються пари. Кожна пара мусять дійти згоди щодо одного твердження або висунути ідеї, які задовольняють обох партнерів. Потім до кожної пари долучаються інші. І процес творення консенсусу повторюється. Чисельність таких творчих груп зростатиме доти, доки кожен член групи не погодиться з якимсь одним рішенням чи твердженням.

45. “Галерея”: кожному учаснику роздається від чотирьох до шести маленьких кружечків, які прикріплюють до тих карток, чиї висловлювання підтримують. Після закінчення процедури відшукування близьких по духу думок відбувається “прогулянка галереєю ідей” – виставляються картки, на яких приклеєна найбільша кількість кружечків.

46. “Графіті”: кожній міні-групі дається частина ватману та різнокольорові фломастери (по одному для кожного члена групи). Потім для кожної міні-групи ставиться завдання (для кожної – інше). Протягом короткого часу кожна міні-група створює власне “графіті” – слова, фрази, малюнки тощо на задану їй тему. Після закінчення роботи відбувається обмін “графіті” між групами. Мета – додати своє, удосконалити. Триває гра доти, поки до кожної групи не повернеться її “графіті”.

47. Прочитайте слово. Як можна сказати інакше?

48. Серед поданих словосполучень знайдіть і назвіть ті, які вжиті в переносному значенні. Поясніть свою думку.

49. Гра “Зачаровані звуки”. Учням пропонується зобразити звуки й відгадати що, чи кого вони нагадують:

ж-ж-ж (летить жук);

з-з-з (заспівав комарик);

с-с-с (повзе вуж у траві);

ш-ш-ш (вітер шумить у лісі);

у-у-у (вітер виє).

50. Фонетичні загадки:

Як мукає корова?

Як співають комарики?

Як поганяють коня?

Як виє вовк?

Як цокає годинник?

51. Чистомовки для фонетичної зарядки:

Ас-ас-ас – восьме березня у нас;

Ки-ки-ки – всіх вітають малюки;

Ла-ла-ла – вже кульбаба відцвіла;

Ло-ло-ло – діло в нас на лад пішло;

Ли-ли-ли – дуже раді всі були;

Ра-ра-ра – ми зустріли снігура;

Ні-ні-ні – щиро дякують мені;

Лі-лі-лі – жовті квіточки малі;

Ло-ло-ло – вже все снігом замело;

Ни-ни-ни – будем ждати ми весни.

52. Вправа “Утвори слово”: даються два будь-які слова, далі треба придумати ситуації, в яких вони будуть потрібні. Наприклад: ліс, злива; дівчинка, м’яч; коза, трава; учень, книга.

53. Перекласти частину тексту, передавши тільки його зміст, з подальшим самостійним відтворенням, продовженням, порівнянням написаного учнем із задумом автора.

Висновки. Таким чином, запропоновані форми роботи слугуватимуть задоволенню потреби у творчому застосуванні учителям знань, в удосконаленні особистісних мовленнєвих навичок; викликатимуть прагнення до самоосвіти, самовиховання, нарешті життєвої самотворчості як сталих дієвих сучасних динамічних інтересів усіх учасників навчально-виховного процесу, що забезпечують цілісність, ефективність розвивальних впливів на особистість.

Література

1. Приходченко К.І. Форми роботи з розвитку творчої особистості учнів / К.І. Приходченко // Наукові записки : збірник наукових статей Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2000. – Ч. 2. – С. 125–131.
2. Струганець Л.Н. Культуромовна діяльність і мовна політика держави / Л.Н. Струганець // Вивчаємо українську мову і літературу. – 2007. – № 6. – С. 2–3.
3. Галицька І.П. Інноваційні технології громадянського виховання / І.П. Галицька // Виховна робота в школі. – 2005. – № 5. – С. 2-19.
4. Котляренко Р.І. Педагогічні технології викладання української літератури / Р.І. Котляренко // Вивчаємо українську мову і літературу. – 2004. – № 3. – С. 2–5.
5. Приходченко К.І. Українська мова і література в спеціалізованій гуманітарній школі / К.І. Приходченко // Вивчаємо українську мову і літературу. – 2005. – № 12. – С. 2–4.
6. Слоньовська О.В. Інтегровані уроки з української літератури / О.С. Слоньовська, С.П. Надурак. – Х. : Ранок, 2005. – 225 с.
7. Назаренко Г.С. Досвід та методика виховання в позаурочній діяльності / Г.С. Назаренко // Директор школи. – 2007. – № 19–20. – С. 20–29.

РАШКОВСЬКА В.І.

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ СПАДЩИНИ В ДУХОВНОМУ РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Сучасні економічні, соціокультурні й духовно-моральні зміни, що відбулися в українському суспільстві, спонукають до вдосконалення фахової підготовки майбутнього вчителя. Важливо передати учням духовні традиції, мораль-